Stanislav Kasík
Heraldická kancelář
„Dauphin“
Roudnice nad Labem
2015

HUSÍ LHOTA

Poznámky k návrhům obecního znaku a vlajky

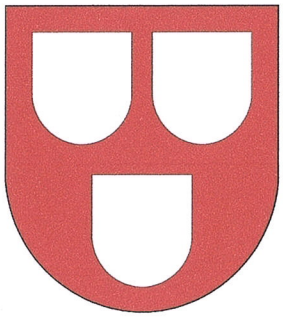

Znak cechu malířů štítů

O TVORBĚ OBECNÍCH ZNAKŮ

Z poznání historického vývoje městských a obecních znaků lze ze skladby užitých znakových figur a dalších souvislostí odvodit pohnutky, stanovit příčiny a inspirace jejich volby. Můžeme je rozdělit do několika skupin. Vyjmenujeme jen některé.

Mnoho obecních znaků je odvozeno od znaků vrchností. Ať od znaku krále u měst královských, či od znaku šlechtického majitele, biskupa nebo církevní instituce u měst poddanských. Při jejich tvorbě bylo snahou navrhovatelů odlišit nějakým způsobem znak obce od znaku vlastníka. Stávalo se tak různými způsoby, jakými bylo přijetí pouhé části znaku, umenšení znakových figur, změna tinktur znakového pole či znamení, nebo doplnění další figurou nebo znamením atp.

Jinou skupinu tvoří znaky odvozené od přírodních podmínek. Například použitím figury kopce je charakterizováno prostředí, ve kterém obec leží. Vlnité břevno má obvykle souvislost s existencí vodního toku. Stejným způsobem vypovídá vyobrazení skály. Stromy mohou symbolizovat okolní lesy. Některá znamení ukazovala na převažující zaměstnání obyvatel. Proto se objevují ve znacích motivy zemědělské, vinařské, chmelařské, rybářské, hornické atd. Ve znacích se připomínaly i různé události.

Jednu z nejcennějších skupin jsou znaky ukazující užitými symboly na jméno obce. Tak jak je například jabloň ve znaku Jablonce nad Nisou, rak ve znaku Rakovníka, sova ve znaku Sovínek, či měsíc - luna ve znaku Loun. Takovým znakům se říká „znaky mluvící".

Současné tendence ve tvorbě obecních znaků se přidržují již osvědčených metod a postupů. Přesto jsou některé figury pro obce bez statutu města nepoužitelné. Například hradby, jejichž fyzická existence byla vysoce ceněnou výsadou a pýchou každého města a zároveň jejich nejpřípadnějším symbolem.

Podvýbor pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky preferuje u obcí znaky jednodušší, které více odpovídají původním praktickým funkcím znaků a také významu uživatele. Podoba navrženého znaku musí bezpodmínečně být v souladu s pravidly, zásadami a uzancemi heraldiky. Nemá kolidovat se znaky již v České republice užívanými. Má být jednoznačným a nezaměnitelným symbolem konkrétní obce.

V heraldice platí, že znak je posuzován nikoliv z pohledu pozorovatele, ale z pohledu nositele. Proto je v popisu používáno stranového určení „vlevo" a „vpravo" ve zdánlivém rozporu s pozorovaným vyobrazením, kde jsou například figury v polohách právě opačných.

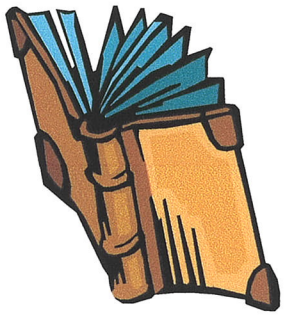

Z HISTORIE OBCE

Následující řádky nemají ambici být vyčerpávajícím pojednáním o historii obce. Budou zmíněny především ty skutečnosti, které mohou být pro výběr heraldických figur do znaku obce inspirující.
K historii obce Husí Lhota mnoho informací není (to je patrné i z informací o historii obce na jejích webových stránkách). První zmínka v písemných historických pramenech o obci Husí Lhota je nepřímá a je uvedena v přídomku Markvarta Kusa ze Lhoty a odjinud z Mohelnice („Marquardus Kus de Lhota"), který krom jiných svědčil v listině vydané dne 25. 10. 1391 Martinem Zlým ze Stakor a připojil k ní svou pečeť (Profous, Antonín: Místní jména v Čechách. Díl II. Praha 1949, s. 539, dále jen Profous; Sedláček, August: Atlasy erbů a pečetí české a moravské středověké šlechty. Svazek 1. Edidit Vladimír Růžek. Praha 2001, s. 78, dále jen Sedláček, Atlasy; Sedláček August: Místopisný slovník historický Království českého. b. d. a m. v. [Praha 1908], s. 517).

Pak se prameny na více jak sto let odmlčují. I jméno „Lhota", které bylo pro označení obce používáno, mohlo bez dalšího určujícího přívlastku „Husí" znemožnit identifikaci, protože vsí pojmenovaných Lhota bylo v Čechách více jak tři stovky. Dne 26. 8. 1525 prodal Markvart Frycek z Daliměřic svou ves Volenovice s příslušenstvím radě města Mladá Boleslav. Příslušenství statku byla ves a tvrz Volenovice, obojí pusté, dvůr poplužní s poplužím, vsi celé Plasy, s podacím kostelním, a Stakorce, ve Lhotě Husí co tu měl a v Uhlenici dvory kmetcí

(poddanské) pusté, vše za 1 500 kop grošů českých. Český král Ludvík Jagellonský uvedený prodej potvrdil 16. 9. 1525 Kunrátovi Krajířovi z Krajku, vlastníku města Mladé Boleslavi. V roce 1527 byla tato mladoboleslavská majetková akvizice vložena do desek zemských (Sedláček, August: Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl X. Boleslavsko. Praha 1895, s. 42; DZ 3 K 23). Jak je patrné, tak Markvart Frycek z Daliměřic nevlastnil Husí Lhotu celou, ale pouze „co tu měl". Pod tímto sdělením je možné si představit například lány, dvory nebo i platy. Podstatné je, že od roku 1525 byla Husí Lhota majetkem obce města Mladá Boleslav, která zde, prostřednictvím svých představitelů, purkmistra, rady a konšelů, vykonávala vrchnostenská práva až do roku 1850, kdy byla dosud patrimoniální správa nahrazena správou státní.

Po porážce stavovského povstání v bitvě na Bílé Hoře v roce 1620 bylo město Mladá Boleslav pokutováno konfiskační komisí ztrátou veškerého městského majetku, včetně šosovního městského dvora a městských vesnic se 60 poddanými. Zápis konfiskační komise nevyjmenovává vsi vlastněné městem Mladou Boleslaví, ale je zřejmé, že mezi nimi byla i Husí Lhota. Z rozhodnutí císaře Ferdinanda II. byl v roce 1628 městu vrácen veškerý majetek, včetně „vesnic městských". Pragmatické císařovo rozhodnutí bylo zdůvodněno takto: „pro veliké nátisky a soužení vojenské, jichž obec od l. 1620 -1627 snášela tolik, že na ten čas na vychování cís. vojska, mimo zvláštní náklad od sousedův na vojsko učiněný, vzdělala dluhův 48.076 kop míš., nepočítajíc v to 10.000 kop míš. které k potřebám válečným do komory české půjčila" (Bílek, Tomáš V.: Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. Praha 1883, s. 1038 – 1039; dále jen Bílek, Konfiskace). Z uvedeného vyplývá, že Husí Lhota po událostech v letech 1618 – 1628 zůstala majetkem města Mladé Boleslavi.

Z doby po skončení třicetileté války je z roku 1654 znám údaj o poměrech v Husí Lhotě, které se nevyhnuly válečné útrapy. Z výčtu škod, které utrpělo město Mladá Boleslav, jak v samotném městě, tak na městském majetku, lze vyčíst, že v uvedeném roce byli v Husí Lhotě tři sedláci a dva chalupníci, tři rozbořená a pustá selská stavení a jedno stavení chalupnické bylo pusté. Podobná, či horší situace byla v dalších městských vesnicích. Selské grunty byly opuštěné a bez vlastníků, domy rozbořené. Dokonce ves Plasy byla zcela bez obyvatel (Bílek, Konfiskace, 1883, s. 1276).

Topografická literatura z roku 1790 přináší zprávu o Husí Lhotě jako součásti obecního majetku města Mladé Boleslavi. V té době patřilo městu třináct vsí, včetně jednoho samostatného hospodářského dvora (Řepov). V Husí Lhotě v té době bylo 22 domů a je zřejmé, že po téměř sto padesáti letech od třicetileté války se poměry ve vsi konsolidovaly (Schaller, Jaroslaus: Topographie des Königreichs Böhmen. Viertel Theil. Bunzlauer Kreis. Prag u. Wien 1790. s. 15).

Topograf Sommer přinesl o Husí Lhotě novou zprávu v roce 1834. Tehdy zde bylo 27 domů se 139 obyvateli. Zároveň je zmíněno, že v roce 1823 zdejší sedlák Jan Tichý postavil kapli zasvěcenou sv. Anně. Byl zde jeden hospodářský dvůr a myslivna (Sommer, Johann Gottfried: Das Königreich Böhmen. Zweiter Band. Bunzlauer Kreis. Prag 1834, s. 14).

Kaple sv. Anny v Husí Lhotě byla v roce 1908 upravena a rozšířena a před tím v roce 1862 doplnila kapli zvonice (Poche, Emanuel a kol.: Umělecké památky Čech 1. Praha 1977, s. 483).

Výčet historických zpráv o vsi Husí Lhota lze doplnit informací z Ottova slovníku naučného z roku 1900, který sděluje, že v té době bylo v Husí Lhotě 34 domů se 194 obyvateli české národnosti (podle statistických údajů z roku 1890), jednotřídní škola, kaple sv. Anny z roku 1823 a myslivna (Ottův slovník anučný. Díl XV. Praha 1900, s. 994).

O JMÉNU

V roce 1391 je ves pojmenována pouze jako Lhota. V roce 1525 však již celým jménem, jak ho známe dnes („Lhota Husí"). V zápisu v deskách zemských z roku 1527 se píše o Lhotce Husí („we Lhotcze Husy"). Topograf Schaller v roce 1790 píše jméno vsi jako „Hussy Lhota" a Sommer v roce 1834 „Husy-Lhota". V roce 1900 je v Ottově slovníku naučném použit tvar „Lhota Husí". Jazykovědci činí výklad o významu jména takto: „Přívlastek Husí dostala tato Lhota asi proto, že tam chovali nápadně mnoho hus" (Profous, II., 1949, s. 540). Jméno Lhota bylo dáváno vsím, které obvykle byly lokalizovány (vyměřeny) na právu tzv. emfyteutickém, také zvaném zákupním nebo purkrechtním. Šlo o prodej půdy s tím, že splácení bylo odloženo v nějaké lhůtě (lhotě). Obvyklý odklad byl stanoven na deset let, tedy na dobu, kdy byl už předpokládán trvalý výnos z vyměřených lánů. Jméno vsi ve své části „Husí" umožňuje vytvořit znak tzv. „mluvící", který v heraldice patří k nejvíce oceňovaným. Hlavní figurou znaku by tedy měla být husa.

(kresba Zdirad Čech)

O SVATÉ ANNĚ

Sv. Anna byla matkou Marie, která pak porodila Ježíše. Bývá zobrazována v zeleném plášti a červených šatech. Zelená je vykládána jako barva označující znovuzrození a nesmrtelnost a červená jako barva lásky. K jejím atributům patří brána (jeruzalémská Zlatá brána, místo setkání s Jáchymem, budoucím manželem), kniha (učí číst dceru Marii), lilie (znamení čistoty – shodně jako její dcera Marie i ona „neposkvrněně" počala). V ikonografii sv. Anny nacházíme často zobrazení tzv. sv. Anny Samotřetí – je zobrazována společně s dcerou Marií a vnukem Ježíšem.

Erb Krajířů z Krajku a na Mladé Boleslavi z roku 1572 v rukopise Kniha chvál božích

O ERBU MARKVARTA KUSE ZE LHOTY A Z MOHELNICE S POZNAMENÁNÍM O ERBU KRAJÍŘŮ Z KRAJKU

Můžeme mít za příznivou okolnost, že známe pečeť Markvarta Kuse ze Lhoty, odjinud z Mohelnice, která je přivěšená k listině z 25. 10. 1391 a je zároveň zdrojem první zmínky o vsi v písemných historických pramenech. Na pečeti zobrazena pouze přilba a klenot. Klenotem jsou dvě rozložená křídla („galea similiter cum alis" – „přilba samostatná s křídly"; Sedláček, Atlasy, sv. 2, 2001, fol. 106v, s udáním pramene: Apographum Libri XII. Erectionum 1379 – 1399, APH, sg. III,8 – APH = Archiv Pražského hradu). Více o erbu Markvarta Kuse nevíme a neznáme ani jeho barevnost (Sdláček, August: Českomoravská heraldika. Část zvláštní. Praha 1925, s. 177). Jeden z návrhů znaku obce na tuto část erbu Markvarta Kuse odkazuje a byla zde volena červeno-stříbrná barevnost s odkazem na shodně barevný erb Krajířů z Krajku, kteří byli vlastníky Mladé Boleslavi v roce 1525, kdy se Husí Lhota stala součástí městských statků.

Erbem Krajířů z Krajku, kteří byli vlastníky Mladé Boleslavi v době, kdy město koupilo Husí Lhotu byl stříbrno-červeně kosmo dělený štít s klenotem složených stříbrno-červeně kosmo dělených křídel, na korunované přilbě s červeno-stříbrnými přikrývadly.

Znak města Mladé Boleslavi z roku 1571 v rukopise Kniha chval božích

O ZNAKU MĚSTA MLADÁ BOLESLAV

Husí Lhota patřila k majetku města Mladé Boleslavi po více jak tři století (325 let). V Mladé Boleslavi se městský znak vyvinul z městských pečetí. Obraz v pečetním poli nejstarších městských pečetí byl poplatný původnímu erbu pánů z Michalovic, kterým byl jednoocasý nekorunovaný lev. V roce 1595 se město vyplatilo z poddanství a v roce 1600 bylo císařem Rudolfem II. povýšeno na město královské (Přibyl, Alois – Liška, Karel: Znaky a pečetě středočeských měst. Praha 1975, s. 99 – 101; Čarek, Jiří: Městské znaky v českých zemích. Praha 1985, s. 250 – 251). Po tomto aktu nedošlo ke změně pečetního znamení ve prospěch českého královského lva a město se podrželo původních podob městských pečeti (viz stříbrné pečetidlo z roku 1631; Bareš, František: Soupis památek historických a uměleckých v Království českém. XXI- Politický okres mladoboleslavský, Praha 1905, s. 282; dále jen Bareš, Soupis). Přesto v následujících letech ke změně pečetního znamení došlo a uplatnil se zde štít s českým lvem (Liška, Sbírka, III/2, 2013, s. 205 – 208). Tradice původního pečetního znamení, které bylo barevně interpretováno už v roce 1571 v mladoboleslavském kancionálu a označeno nápisem „ERB MIESTA MLADE BOLESLAWIE NAD GYZERAV“ s datem zhotovení iluminace „M.D.LXXI.“ (1571; Bareš, Soupis, 1905, s. 277), byla důvodem k návratu pečetních obrazů se lvem i v jiných podobách, než které bylo možné označit za českého lva. V kancionálu z roku

1571 (jinde uváděno 1572) byl vymalován znak města Mladé Boleslavi jako modrý štít a v něm stříbrný jednoocasý nekorunovaný lev. Pokusy nahradit takového lva stříbrným korunovaným a dvouocasým lvem v červeném štítu byly sice učiněny, ale nakonec městem odmítnuty. To se projevilo i v pečetích, v nichž byl ve štítě lev zobrazován rozdílnými způsoby - dvouocasý a nekorunovaný, jednoocasý a korunovaný a také jednoocasý a nekorunovaný. Z této sfragistické variability, zřejmě poznamenané nikoliv promyšleným konáním, ale spíše nekoncepčním zmatkem, nakonec rezultoval městský znak, kterým byl modrý štít se stříbrným lvem, potvrzující tradiční podobu z 16. století. V Čarkovi je interpretován popis mladoboleslavského městského znaku, pravděpodobně vytvořený respondentem z příslušného okresního archivu, který má jednoocasého lva za lvici – takový názor je mimořádně nepřesný a odmítnutí hodný. Jestliže není popírána skutečnost, že mladoboleslavský městský znak je odvozen od původního erbu pánů z Michalovic a my víme, že tím byl červený štít se stříbrným lvem, pak v 16. století zvolená barevnost v podobě modrého šítu a stříbrného lva nijak nedokazuje, že takovou podobu měl michalovický erb ve 13. století. Tato i dnes používaná barevnost mladoboleslavského znaku, je výsledkem možná subjektivního konání v 16. století. Ideální podoba znaku města Mladé Boleslavi odpovídá popisu: V modrém štítě stříbrný lev se zlatou zbrojí a červeným jazykem.

NÁVRHY ZNAKU

- **Znak č. 1** – V zeleném štítě zlatá lilie nad dvěma stříbrnými přivrácenými rozkřídlenými husami se zlatou zbrojí.

Husy jsou mluvícím znamením ve vztahu ke jménu obce. Lilie stejně jako zelená barva štítu je symbolem sv. Anny, které je zasvěcena kaple v Husí Lhotě. Zelený byl plášť sv. Anny a zelená je zároveň barvou přírody, venkova a zemědělství.

- **Znak č. 2** – V zeleno-červeně polceném štítě vpravo stříbrná rozkřídlená vykračující husa se zlatou zbrojí, vlevo pod lilií obilný snop, obojí zlaté.

Husa je mluvícím znamení ve vztahu ke jménu obce. Lilie je atributem sv. Anny, které je zasvěcena kaple v obci. Zelená a červená jsou barvami odvozenými od pláště a šatu sv. Anny. Snop charakterizuje obec jako zemědělskou, stejně jako zelená barva, která je barvou přírody, venkova a zemědělství.

- **Znak č. 3** – Dělený štít. Nahoře v zeleném poli dvě stříbrné přivrácené rozkřídlené husy se zlatou zbrojí. V dolním stříbrno-červeně polceném poli čelně kbelíková přilba s dekovými přikryvadly a klenotem dvou rozložených křídel, vše opačných tinktur.

Husy v horním poli mají vztah ke jménu obce a jsou mluvícím znamením. Zelená je barva přírody, venkova a zemědělství. Dolní pole je inspirováno pečetí Markvarta Kuse ze Lhoty a z Mohelnice, s kterým je spojena vůbec první zmínka o obci v historických písemných pramenech. Barevnost erbu, která je jinak neznámá, byla odvozena od erbu Krajířů z Krajku,

vlastníků města Mladé Boleslavi v roce 1525, kdy byla Husí Lhota k městským statkům přikoupena.

- **Znak č. 4** – V modrém štít stříbrný lev s červeným jazykem a zlatou zbrojí nad dvěma stříbrnými přivrácenými rozkřídlenými husami se zlatou zbrojí.

Husy se vztahují ke jménu obce. Lev a modrý štít jsou odvozeny od znaku města Mladá Boleslav, které bylo dominantním historickým vlastníkem obce.

NÁVRHY VLAJKY

Vlajky měst a obcí se podle nepsaného pravidla odvozují od znaku. Barva štítu a hlavní figury je obvykle kombinována na list vlajky v podélných pruzích stejné šířky. Problémem návrhu nové vlajky je nesnadnost nacházení nepoužitých variant, protože kombinace dvou, tří i čtyř podélných pruhů v barvách modré, červené, bílé, žluté a zelené jsou v podstatě vyčerpány.

Úskalím návrhů obecních vlajek je také skutečnost, že dosud není k dispozici všeobecně přístupné kompendium vlajek existujících. Stejně tak jako znak, měla by i vlajka mít takovou podobu, aby její zaměnitelnost s jinými byla vyloučena.

Ke každému z předkládaných návrhů obecního znaku je přiložen návrh vlajky. Jejich podoba vychází z podoby a barevnosti znaku a znakových figur. Snahou bylo přenést i na vlajku informace obsažené ve znaku a zachovat do určité míry jeho schopnost ikonografické výpovědi. Vexilologická terminologie popisující vlajky je odlišná od heraldické a proto existují rozdíly v pojmenování a popisování téže figury, či téhož jevu.

Velikost vlajky je dána poměrem šířky listu k jeho délce 2 : 3.

- **Vlajka č. 1/1** – Lis tvoří pět vodorovných pruhů, zelený, bílý žlutý, bílý a zelený.

Zelené pruhy mají barvu štítu, bílé jsou odvozeny od stříbrných husí a žlutý od lilie.

- **Vlajka č. 1/2** – V zeleném listu žlutá lilie nad dvěma bílými přivrácenými rozkřídlenými husami se žlutou zbrojí.

Vlajka opakuje podobu znaku.

- **Vlajka č. 2/1** – List tvoří zelený žerďový pruh, široký čtvrtinu délky listu, a pět vodorovných pruhů, střídavě červených a žlutých.

Zelený pruh má oporu v zeleném poli štítu, červené pruhy v červeném poli štítu a žluté pruhy v lilii a ve snopu.

- **Vlajka č. 2/2** – List tvoří čtyři svislé pruhy, střídavě červené a zelené, v poměru 1 : 2 : 2 : 1. V žerďovém zeleném pruhu bílá rozkřídlená vykračující husa se žlutou zbrojí, ve vlajícím červeném pruhu pod lilií obilný snop, obojí žluté.

Prostřední dva pruhy opakují podobu znaku, krajní jsou odvozeny od barvy polí ve štítu.

- **Vlajka č. 3/1** – List tvoří zelený žerďový pruh široký čtvrtinu délky listu a čtyři vodorovné pruhy, střídavě bílé a červené.

Zelený pruh má barvu horního pole štítu. Vodorovné pruhy jsou inspirovány dolní polovinou štítu

- **Vlajka č. 3/2** – List tvoří dva vodorovné pruhy, zelený a bílo červeně polcený. V zeleném pruhu dvě bílé přivrácené rozkřídlené husy se žlutou zbrojí. V dolním pruhu čelně kbelíková přilba s dekovými přikryvadly a klenotem dvou rozložených křídel, vše opačných barev.

Vlajka opakuje podobu znaku.

- **Vlajka č. 4/1** – Modrý list s třemi bílými klíny. Žerďový s vrcholem v první čtvrtině délky listu a dva nad sebou vycházející ze svislé linie v první čtvrtině délky listu s vrcholy v polovině délky listu.

Modrý list se shoduje barvou štítu. Žerďový klín je inspirován lvem a další dva klíny nad sebou husami.

- **Vlajka č. 4/2** – List tvoří tři svislé pruhy, modrý mezi bílými, v poměru 1 : 4 : 1. V modrém pruhu bílý lev s červeným jazykem a žlutou zbrojí nad dvěma bílými přivrácenými rozkřídlenými husami se žlutou zbrojí.

Modrý pruh opakuje podobu znaku. Bílé pruhy jsou odvozeny od stříbrných figur.

Všechny návrhy znaků i vlajek jsou tvořeny na základně příslušných oborových pravidel, zásad a usancí. Volba kteréhokoliv z nich je volbou dobrou.

Přeji Vám při Vašem rozhodování šťastné okolnosti.

Stanislav Kasík

Roudnice nad Labem, 26. června 2015

Stanislav KASÍK
Heraldická kancelář "Dauphin"
U Hřiště 1995, 413 01 Roudnice n.L.
DIČ CZ491218321